

Последњих дана Нови Пазар потресају сукоби унутар Бошњачко-Муслиманске етничке и верске заједнице. Једна од кључних фигура тог сукоба је и локални верски (по свој прилици и политички) вођа Муамер Зукорлић. Зукорлић је широј јавности постао познат тек пар година уназад као један од претендента на вршење функције поглавара исламске заједнице у Србији али и председника националног савета Бошњака/Муслимана у Србији. Такође је познат и по томе што жели да седиште Исламске верске заједнице пресели из Београда у Нови Пазар. Његово име се такође везује и за појаву тзв вехабитског покрета у Србији. У том својству га карактерише тежња, да супротно досадашњој пракси, Муслимане из Србије одвоји од централе у Београду те да за духовни центар истих прогласи Сарајево. Сарајевски Реис је, насупрот свом београдском колеги и његовим сарадницима који су лојални држави у којој живе, познат по својој горопадној реторици против државе Србије и по непрекидном лобирању да се Србија огласи за јединог кривца за несрећне ратове из деведесетих, занемарујући при том да су за сваки сукоб потребне две стране. Другим речима, за сада се сукоб одвија унутар Исламске верске заједнице односно унутар бошњачко-муслиманске етничке заједнице у Србији. И поред свег свог интензитета, сукоб се још увек није пренео на ширу друштвену заједницу односно није попримио размере сукобе Бошњака-Муслимана с једне стране и Срба с друге стране.

Наравно, овде можемо поставити питање повезаности болоњске реформа домаћих универзитета са унутар и међуетничким сукобима на овом простору. Када је реч о субјективном потенцијалу за сукобе треба навести једну паралелу српско-албанског сукоба са могућом радикализацијом муслиманско-бошњачког сукоба. Универзитет у Приштини је својевремено одиграо велику улогу у стварању албанске националне елите и националне интелигенције. На факултетима типа Филозофског или Правног те на Уметничкој академији или вишим педагошким школама формирана је национална интелигенција која је касније одиграла значајну улогу у рационализацији кризе, формирању националних политичких партија, учешћу у званичној или паралелној локалној самоуправи и нарочито у преношењу националистичких и сецесионистичких ставова како на млађе генерације, тако и на старије чије образовање није било на завидном нивоу, посредством званичног или паралелног образовног система али и националних медија. Последице њиховог деловања су данас више него очигледне (пре свега распад Југославије, политичка блокада Србије као и низ других) а у њихову дугорочност не треба посебно сумњати. Приштински универзитет је нудио високо образовање у непосредном окружењу и то на матерњем (албанском) језику. Припадници албанске националне мањине су ту погодност у великој мери користили. Овоме треба додати и податак да су на основу законске клаузуле о пропорцији броја уписаних студената за студије на српском и албанском језику (1:3) врло једноставно гашена и укидана одељења која су слушала наставу на српском језику смањивањем броја студената на албанском језику (минималан број студената да би се група уписала износио је тридесет, што значи да су одељења на српском језику аутоматски гашена

смањивањем броја уписаних студената за студије на албанском језику на осамдесет).

Глобална криза система и посебно релативна неразвијеност Косова су погодовали да се бројни новостворени албански интелектуалци запитају који су разлози кризе. Наравно одговор је врло једноставно и без много критичког преиспитивања пронађен у међунационалним односима а рационализација је ишла линијом да “они” (Срби) експлоатишу ‘нас’ (Албанце)”. Никоме није било битно да докаже да ли је основна теза истинита или не. Било је битно да се рационализација прихвати здраво за готово (што је већ виђено још у раним социолошким теоријама Гистава ле Бона, Габријела Тарда и њима сродних аутора али такође и у политичкој пракси идеолога националсоцијализма Гебелса) без елементарног критичког просуђивања те да се на њеним основама покрене социјална акција са коначним циљем сецесије, што је финализирано фебруара 2008. тзв. проглашењем независности Косова.

Данас у Новом Пазару, средишту Рашке области или Санџака делује један (приватни) универзитет који се битно разликује од осталих приватних универзитета по врстама факултета који су у његовом саставу, али зато у много чему подсећа на приштински Универзитет. Да би се разумело о чему је реч треба се осврнути мало уназад и рећи да дотични Универзитет ради од 2002. године, да му је оснивач једно приватно предузеће (Рефреф – које је везано не само за Исламску верску заједницу у Србији већ и за много шире оквире, који по неким наводима сежу чак до центра исламског света тј. саме Саудијске Арабије, за коју се нагађа да би могла бити један од финансијера овог Универзитета) које је одмах по оснивању пренело оснивачка права на Исламску верску заједницу у Србији. Наравно, у нормалном свету овако нешто није нити спорно нити проблематично. Различите верске заједнице оснивају своје Универзитете, на њима школују како своје припаднике тако и остале и на тај начин остварују интелектуалну комуникацију са ширим друштвом (укључујући и неистомисљенике). То је део демократских традиција развијеног света, и од тога, генерално, сви могу имати користи.

Да би се разумела визија и мисија овог Универзитета потребно је мало пажљивије осматрнути његов развојни пут и његову структуру. Други податак значајан за разумевање проблематике је да се председник Универзитета зове Муамер Зукорлић. Структуру овог Универзитета можемо историјски поделити на ону из преакредитационог приода и ону из времена по обављеној акредитацији. На приложеном списку се види структура овог универзитета преузета са сајта Министарства просвете Републике Србије из 2006 (страница Факултети и универзитети чији оснивач није Република Србија). године и она која се налази данас (2010) на сајту (приватног) Универзитета Универзитета у Новом Пазару (www.uninp.edu.rs).

2006. (Сајт Министарства просвете и спорта)

2010. (сајт УНП)

Факултет хуманистичких наука

Одсек за филологију

Европски језици (енглески и немачки језик и књижевност)

Оријентални језици (турски и арапски језик и књижевност)

Српски или босански језик и књижевност)

Одсек за политичке науке (смер дипломатија и међународни односи, журналистика и политикологија)

Одсек за педагогију (смерови за педагогију и психологију, васпитаче и разредну наставу)

Универзитет за остале намене

Пише: Слободан Миладиновић
понедељак, 13 септембар 2010 10:39

Одсек за филозофију

Одсек за дизајн и модну креацију,

Одсек за филмску и позоришну уметност (глума, режија, драматургија, камера, сценографија, к

Департман за филолошке науке

Студијски програм: Српски/босански језик и књижевност

Студијски програм: Англистика/германистика

Департман за педагошко-психолошке науке

Студијски програм: Васпитач деце предшколског узраста

Студијски програм: Психологија

Студијски програм: Педагогија

Департман уметности

Студијски програм: ликовна уметност

Студијски програм: примењена уметност

Правни факултет

Правни одсек и

Одсек за криминалистику

Департман за правне науке

Студијски програм: Право

Смер: Опште право

Смер: Право унутрашњих послова (криминалистика)

Факултет за менаџмент и пословну економију

Департман за економске науке

Студијски програм: Економија

Студијски програм: Менаџмент и бизнис (менаџмент, агроменаџмент и менаџмент у бизнису)

Факултет за информатику и информационе технологије

Департман за природно-техничке науке

Студијски програм: Информатика

Дакле, шта карактерише овај Универзитет и по чему је он специфичан. Пре свега, на осталим приватним универзитетима и факултетима се углавном студирају дисциплине типа менаџмента и уопште пословања, информатике и донекле уметности и медија (реч је о тржишно атрактивним струкама пријемчивим духу данашње омладине). Насупрот томе, на овом универзитету је био основан јединствени (приватни) Факултет хуманистичких наука на којем су се налазили Одсек за филологију на којем се изучавају европски језици (енглески и немачки језик и књижевност), оријентални језици (турски и

арапски језик и књижевност), српски или босански језик и књижевност (босански а не бошњачки, што представља својеврсни куриозитет с обзиром да, ни званично ни незванично, босански језик не постоји, није могуће добити докторат из те области па остаје нејасно како је такав назив могао да добије акредитацију – СМ), затим Одсек за политичке науке (смер дипломатија и међународни односи, журналистика и политикологија), Одсек за педагогија (са смеровима за педагогију и психологију, васпитаче и разредну наставу), Одсек за филозофију, Одсек за дизајн, модну креацију, Одсек за филмску и позоришну уметност (на којем се студирају глума, режија, драматургија, камера, сценографија и костимографија). Ту је и Правни факултет са правним одсеком и одсеком за криминалистику и незаобилазни у приватном сектору факултети за менаџмент и пословну економију те за информатику и информационе технологије. Из другог дела табеле се види да нису сви одсеци прошли акредитацију и претворени у болоњски реформисане департмане. То не значи да се овај процес у најскорије време неће завршити, тим пре што се може видети на универзитетском сајту да су неки од набројаних а још увек неакредитованих смерова нормално радили у предакредитационом периоду (најмање журналистика, дипломатија и неки одсеци са факултета уметности)

Практично, овако конфигуриран универзитет је замишљен да припрема кадрове који ће покривати локалне потребе за наставницима и васпитачима, медијским посленицима, чиновницима у локалној самоуправи, партијско-политичким активистима и функционерима и потенцијално створити локалну (могуће је да то буде и национална) културну, медијску, образовну, политичку и уопште интелектуалну елиту. Овоме треба додати и потенцијалне стручњаке за међународну сарадњу (дипломате, односне потенцијалне међународне преговараче. Ових неколико чињеница саме по себи нису проблематичне. Проблематично је то што у датом економском и политичком контексту овакав универзитет може представљати 'деја ву', понављање историје већ виђене са Приштинским универзитетом. Уколико у скорије време не дође до смиревања економских, социјалних, политичких и, посебно, међунационалних напетости на нашем простору врло је лако могуће да ће кадрови који буду излазили са овог универзитета (а нема сумње већину студената досад су чинили и на даље ће чинити управо млади припадници муслиманско/бошњачке националности са овог простора, којима се Универзитет налази у непосредној близини) представљати језгро будуће националне (или чак националистичке) интелектуалне, културне и политичке елите које може бити ангажовано за припрему могућих будућих међунационалних сукоба и креирање и ширење бошњачке националне свести, али такође и за повезивање овог простора са свима онима који буду нашли део свог интереса у дестабилизацији политичке ситуације у овом делу света (примарно Србије).

Наравно, реалан је и обрнути сценарио – да се покрене развој те да ови кадрови буду спона која ће повезивати две етничке заједнице које живе у Србији и истовремено да буду локални привредни, културни и политички лидери који ће радити на интеграцији

Муслимана/Бошњака у друштво Србије. Који је од ова два сценарија реалнији то је питање на које ће коначан договор дати нека будућа историја. Из данашње перспективе је немогуће и незахвално давати поуздану прогнозу будућих дешавања. Али је зато нужно упозорити на могуће импликације које следе из политичког ангажмана новопазарског муфтије. Није далеко од здраве памети претпоставка да се овако конфигурисаним универзитетом на дуге стазе врши припрема за тихо и дискретно преузимање контроле над Санџаком/Рашком облашћу од стране политичких истомишљеника муфтије Зукорлића. Овде лежи опасност од понављања историјат. од репризе приштинског Универзитета. Могуће је претпоставити да је овај Универзитет само први корак у изградњи мреже истомишљеника која ће се у наредном периоду повезати са намером да политички делује у циљу задовољавања партикуларних интереса олигархије окупљене око појединаца који би могли имати радикалан циљ, завађање два народа, изазивање оштрих међуетничких конфликта и, у најгорем сценарију, угрожавање територијалног интегритета Србије.

Овако обликован Универзитет представља место на којем је могуће извршити политичку и националну хомогенизацију најмање по два основа: прво, концентрисањем локалних националних интелектуалаца који би били везани за одређену политичку идеју тиме што би/су добили докторате и положаје универзитетских наставника, а тиме и висок статус и углед у локалној заједници и друго, тиме што би се концентрисала локална етнички (и верски) хомогенизована омладина која би била субјект усмерене идеолошко препаације и на тај начин припремана да преузме позиције социјалне контроле над локалним простором (пре свега имам у виду предшколско и ниже основношколско образовање који представљају најзначајније периоде социјализације тј. између осталог, усвајања ставова, норми, вредности...). Наравно, први би се осећали дужницима председника Универзитета и у складу са уверењем једног сада већ помало заборављеног немачког филозофа из 19. века, да друштвено биће одређује друштвену свест, би своје идеје усмерили ка политичкој филозофији челног човека и вероватно били база за регрутацију на кључне политичке и саветничке позиције у вођиној свити. Други би могли да преузму улогу гласачке машине и топовског мяса у потенцијалним сукобима у будућности.

Овде бих само подсетио на нешто што се на нашем високообразовном простору десило с краја деведесетих и почетка двехиљадитих (опет због могућих аналогича). Један од познатих привредника из приватног сектора тог времена (породица Карић и њен кључни човек Богољуб Карић) одлучује да током прве половине деведесетих оснује приватни универзитет (пре свега оријентисан ка менаџменту). Наравно, нико у ширем окружењу не успева да схвати шта га је навело на такав, како се веровало непродуктиван и непрофитабилан потез. Неколико година касније г. Карић оснива и прву приватну телевизију. Наравно, ни овог пута га нико не схвата. Врло брзо телевизија стиче широку подршку публике, пре свега због своје садржајности и квалитетног програма. Но, једна ствар почиње да боде очи многим. У ударним вестима се исувише велика пажња

придаје активностима припадника породице који излазе у јавност, понекад и без нарочите потребе. Ствари почињу да се разјашњавају с почетка две хиљадитих када Карићи оснивају политичку странку. Захваљујући телевизији, али и интелектуалном капиталу (који је тада био неупоредиво јачи од оног којим сада располаже новопазарски, муфтијин, универзитет) свог Универзитета (који су, између осталих, чинили неки од врло угледних професора преузетих са Београдског универзитета, али и други и трећи ешалон испуњених политичара са докторским дипломама који имају јак социјални капитал, тј. добре везе у политичким, привредним и интелектуалним круговима) странка за кратко време постиже муњевит успех и, по резултатима испитивања јавног мњења, задобија скоро петину активног бирачког тела.

Данас се већ отворено говори о томе да муфтија Зукорлић има намеру да оснује странку. Његово дводеценијско јавно присуство у новопазарском крају, али и осмогодишње вођење Универзитета плус верске функције које је у међувремену обављао представљају вредан капитал у његовим рукама. Овоме треба додати и локалне електронске медије који умногоме доприносе његовом јавном и политичком успеху. Но, проблема не би било да не постоје аналогије које сам у овом тексту апострофирао и могуће политичке импликације које управо следе из муфтијиног отвореног или прикривеног политичког ангажмана и везивања за сарајевску централу исламске верске заједнице која није ни најмање наклоњена ка држави Србији (не треба занемарити ни то да га поједини кругови доводе у везу са локалним вехабијама и свим оним што се око њих дешавало). Напротив.

С друге стране треба напоменути да су на сајту изложени и неки подаци из радних биографија наставника који указују на то да један број кључних наставника (руководилаца департмана) има сличан развојни пут као и сам муфтија Зукорлић, да су своје каријере започели као предавачу на медреси или службеници/свештеници Исламске верске заједнице те да су касније стицали академска звања (магистарске и докторске титуле) у оквиру Универзитета који сада воде. Ово указује на идеолошку, у другом кораку политичку, хомогенизацију неких кључних људи са Универзитета. Аналогија са приштинским Универзитетом се неумољиво намеће. Чињеница да постоје истурена одељења у Нишу, Београду, Панчеву и Суботици се намеће као покушај заматања трагова и приказивања Универзитета као модерног и интернационалног. Оно што је у целој причи необично је то да на истуреним одељењима готова да нема студената Бошњачко/Муслиманског етничко-религијског порекла а да у новопазарској централи готова да нема оних који нису тог порекла. Дакле, питање је зашто српска и остала омладина са тог простора (нпр. Горанци, Црногорци) избегава студије на овом Универзитету.

Да се сетимо једне изјаве малопре споменутог немачког филозофа који рече да се све

велике ствари у историји дешавају два пута, први пут као трагедија и други пут као фарса. Трагедија је несумњиво оно што се десило са употребом „за остале намене“ Приштинског универзитета, узимајући при том у обзир несагледиве последице које су се десиле уз напомену да процес који је на њему започет још пре, сада већ давне, 1981. године до дана данашњег није завршен. Хаос и даље траје, несреће и патње се умножавају и шире ван првобитног просторно-временског оквира и имплицирају још увек неизвесан исход. Шта ће бити са Новопазарским Универзитетом. Да ли ће и он бити употребљен „за остале намене“? Наравно, тако нешто је тешко експлицитно тврдити али за основану сумњу има исувише индикација.

Прича са политичком употребом Карићевог Универзитета је дефинитивно, у односу на приштински Универзитет, обична фарса, циркуска представа без значајнијих социо-историјских последица. Стога је можемо и апстраховати. Али шта са муфтијиним Универзитетом. Његова структура разоткрива дугорочне намере (и поред покушаја заматања трагова). Наставнички кадар такође изазива сумњу (готово сви одреда су обични анонимуси у науци, многи су годинама уназад били на овај или онај начин у блиским везама са муфтијом и добијали магистратуре и докторате управо на овом Универзитету и не само то, већ су по неки од њих стизали и до звања професора за само две године од стицања доктората, што је на било ком озбиљном универзитету у Србији незамисливо, осим ако се ради о недвосмислено доказаним генијалцима зрелим за Нобелову награду). Сама интернет презентација говори сама по себи довољно (чак исувише) о идеолошкој оријентацији и потенцијалној намени Универзитета (нпр биографије наставника са радним референцама на Медреси и дипломама шеријатског права, стеченим у арапским земљама, које не може у Србији бити примењено чак ни унутар саме Исламске верске заједнице из простог разлога што није компатибилно са правним системом државе Србије, или фотографије наставница и студенткиња са зароваима и осталим верско-идеолошким реквизитима (што се због културног контекста може сматрати сасвим нормалним и прихватљивим на универзитетима у земљама укорењене исламске традиције, али у нашим условима изгледа помало чудно и напросто бode очи) Довољно је само напоменути да су ови реквизити законом протерани са јавних школа и јавних места у Француској, Италији или надасве демократској и отвореној за различите идеје и утицаје Холандији.

Све у свему, муфтијини мотиви за покретање оваквог универзитета су крајње сумњиви. Разлог за сумњу треба тражити у наговештајима политичког фундаментализма муфтије Зукорлића који полако избија на површину и постаје видљив и препознатљив широј јавности због његовог политичког деловања и улажења у сукобе, у почетку унутар саме Исламске заједнице, а у новије време и унутаретничких политичких сукоба везаних за формирање националног савета Бошњака/Муслимана, али и сукоба који прете да изађу из унутрашњих оквира и прерасту у етнички српско – бошњачки/муслимански сукоб са потенцијалним циљем радикализације политичке кризе и, у најгорој варијанти, сецесије. Треба напоменути да је мирна сецесија једва могућа.

Како ће се на даље одвијати међунационални односи на релацији Срби-Муслимани/Бошњаци понајвише ће зависити од тока економског развоја у непосредној будућности. Искуство је показало да економски просперитет на најбољи начин каналише међунационалне проблеме али и генерално, решава политичке напетости. Тамо где је привреда јака, где људи живе у релативно благостању националне разлике се не намећу као једини могући одговор на нерешена питања. Тамо где је на делу економски прогрес не постоји потреба за постављањем питања ко је крив за ово или за оно и не постоји потреба за рационализацијом беде типа они су нам криви, они нас експлоатишу или они коче развој. Заменица они се углавном, у таквим приликама, користи да би се њом обележио апстрактни припадник друге (најчешће суседне) националне или конфесионалне групе. Конкретно, ширење и продубљивање националних противречности на релацији Срби-Муслимани/Бошњаци је изгледно у оној мери у којој друштво Србије у будућности буде егзистирало као стагантно друштво. Економски просперитет ће сигурно амортизовати националне страсти. Размена роба, услуга и, пре свега, циркулација људи ће за последицу имати развијање толеранције и разумевања различитости. Уосталом социјални конфликти, од оних најблажих па до радикалних, избијају тамо где има, пре свега, економских а затим и осталих (из економских проблема се генеришу и политички) проблема. Другим речима, ако се економска стагнација настави (или још горе ако се опет вратимо на пут економског суноврата из деведесетих) неминовно ће доћи до радикализације муслиманског/бошњачког питања у Србији. Субјективни и објективни потенцијал сукоба је евидентан. Не треба заборавити ни то да је ова етничка заједница, по саставу свог становништва, једна од просечно најмлађих у Србији те да је постоји велики потенцијал за идеолошку индоктринацију њихових најмлађих припадника, с тим да су, гледано из данашње перспективе, мали изгледи да ће та идеологија бити пријатељски наклоњена ка држави Србији.

Зато сматрам да би државни органи морали да посвете дужну пажњу како економском развоју Србије, са посебним освртом на економски развој потенцијално кризних подручја, тако и посматрању и студирању дешавања унутар ове школе (али и локалне средине) и, наравно у случају потребе, реагују конкретним акцијама, да нам се не би десило оно што смо већ видели 1991. године када је Војно обавештајна служба тадашње ЈНА снимала документарни филм о Мартину Шпегелу (којом приликом је изостала конкретна акција, али се зато десило рат) о набавци оружја за потребе тада нове хрватске војске која се спрема за сецесионистички рат и да нам се не би десила реприза приштинског Универзитета, што би у целој трагедији, као већ виђено, представљало велику фарсу. За почетак држава Србија је одговорила оснивањем државног Универзитета у Новом Пазару. Но, да ли се тиме проблеми решавају на задовољавајући начин? Вероватно да, али само донекле.